

2
(43)

2010

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBA:

MAKROEKONOMISKAIS APSKATS

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

Ekonomiskā politika

Makroekonomiskā attīstība

Iekšzemes kopprodukts

Nozaru attīstība

Apstrādes rūpniecība

Investīcijas

Ārējā tirdzniecība

Maksājumu bilance

Cenas

Monetārie rādītāji

Valsts konsolidētais kopbudžets

Iedzīvotāju ienākumi

Nodarbinātība un bezdarbs

Baltijas valstis

Latvija: 2010

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.06.2010. (tūkst.)	2 240
tai skaitā:	
pilsētās	1 519
no tiem galvaspilsētā Rīgā	704
laukos	721

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2007	2008	2009	2010p	2011p
<i>izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos</i>					
Iekšzemes kopprodukts	10,0	-4,2	-18,0	-3,0	3,0
Patēriņa cenas	10,1	15,4	3,5	-1,6	1,0
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>					
Vispārējā valdības sektora deficitis vai pārpalikums	-0,3	-4,1	-9,0	-8,5	-6,0
Vispārējais valdības parāds	9,0	19,7	36,6	55,1	59,1
Eksporta-importa saldo	-20,0	-13,6	-0,7	-0,8	1,3
Bezdarba līmenis <i>(darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)</i>	6,0	7,5	16,9	17,0	13,8

	2008				2009				2010
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
<i>izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos</i>									
Iekšzemes kopprodukts	0,5	-1,8	-5,2	-10,3	-17,8	-18,4	-19,0	-16,9	-6,0
Patēriņa cenas	16,4	17,7	15,8	12,0	9,2	4,7	1,6	-1,1	-3,8
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>									
Vispārējā valdības sektora deficitis vai pārpalikums	0,9	0,5	-3,0	-14,7	-7,7	-7,4	-6,0	-15,1	-4,9
Eksporta-importa saldo	-15,4	-13,3	-13,6	-12,5	-4,2	0,1	-0,6	1,9	-0,2
Bezdarba līmenis <i>(darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)</i>	6,5	6,3	7,2	9,9	13,9	16,7	18,4	19,7	20,4

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

Ekonomiskā politika

Nemot vērā ekonomiskās attīstības tendences, valdība rīkojas, lai atjaunotu ekonomisko izaugsmi valstī, sabalansētu budžeta izdevumus ar ieņēmumu sniegtajām iespējām. Valdībai ir izdevies stabilizēt valsts finanšu sistēmu. Ir uzsaktais vairākas būtiskas reformas – tiek uzlabota valsts pārvaldes efektivitāte, reformētas izglītības un veselības sistēmas. Valstī ir notikušas nozīmīgas makroekonomiskās korekcijas, noteik pāreja uz ilgtspējīgu ekonomikas modeli, kurā galvenais dzīnējspēks būs eksports. Vienlaikus tiek veidototi priekšnosacījumi veiksmīgai pārejai uz augstāku ražošanas līmeni (augstāku produktivitāti).

Galvenie valdības ekonomiskās politikas rīcības virzieni ir:

- stingra un stabīla monetārā politika, kas balstīta uz fiksētu nacionālās valūtas piesaistītiem vienotai Eiropas valūtai. Valdība veiks visus nepieciešamos soļus, lai izpildītu Māstrihtas konvergences kritērijus, kas nodrošinās euro ieviešanu 2014. gada 1. janvārī;

- stingra fiskālā politika. Lai nodrošinātu turpmāku kopbudžeta deficitā mazināšanos, fiskālās konsolidācijas pasākumu rezultātā, kā mērķis tiek izvirzīts 2010. gadā nodrošināt budžeta deficitu 8,5% no IKP, 2011. gadā - 6% no IKP un 2012. gadā izpildīt Māstrihtas kritēriju – budžeta deficitis zem 3% no IKP;

- darba tirgus elastības palielināšana, veicinot bezdarbnieku pārkvalificēšanos un atgrīšanos darbā;

- ekonomikas konkurētspējas uzlabošana, koncentrējot ES struktūrfondu finansējumu, lai palielinātu atbalstu eksportspējīgām nozarēm un infrastruktūras projektiem;

- administratīvā sloga samazināšana komersantiem, īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem;

- finanšu sektora stabilizācija – valsts atbalsta sniegšana kreditiestāžu uzticamības un darbības spēju stiprināšanai līdz ar kreditiestāžu pastiprinātu uzraudzību;

- sociālās aizsardzības pasākumu saglabāšana sociālās spridzes mazināšanai.

Samazinot administratīvos šķēršļus uzņēmējdarbības veikšanai, īpaša uzmanība tiek pievērsta ik gadējā *Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plāna* izstrādei un izpildes kontrolei. Šogad paredzēts samazināt jaunu uzņēmuma reģistrēšanas izmaksas un izveidot uzņēmumu elektroniskās reģistrēšanas sistēmu. Saeimā ir iesniegts jauns *Būvniecības likuma* projekts. Tas paredz samazināt būvprojektu saskaņošanā iesaistīto valsts un pašvaldību institūciju skaitu no 5 līdz 1 un saskaņošanas procesā maksimāli patērējamo laiku no šobrīd esošajām vairāk nekā 180 dienām līdz 60 dienām. Mikrouzņēmumu atbalstam valdība ir noteikusi veicamos pasākumus, lai izveidotu mikrouzņēmumu darbībai veicinošu vidi, izglītotu uzņēmējus, kā arī veiktu citus pasākumus, lai bez darba palikušos iedzīvotājus mudinātu uzsākt komercdarbību, tādējādi mazinot bezdarba līmeni.

Jāatzīmē, ka 2009. gadā un līdz 2010. gada beigām Ekonomikas ministrija valsts atbalsta instrumentu veidā būs nodrošinājusi 350 milj. latu (kopā ar pie-saistītajām privātājām investīcijām 670 milj. latu) nonākšanu Latvijas ekonomikā. Šis ir vislielākais valsts nodrošinātais atbalsts uzņēmējdarbībai 20 gadu laikā.

Piesaistot ES struktūrfondu finansējumu, ir uzsāktas vai tiek turpinātas vairākas valsts atbalsta programmas, tādas kā *Jānu produkta un tehnoloģiju izstrāde un ieviešana ražošanā, Tehnoloģiju pārnesnes kontaktpunktu atbalsts*, *Biznesa inkubatoru atbalsts*, kurās ir vērstas uz zināšanu ietilpīgās ekonomikas veicināšanu.

Makroekonomiskā attīstība

Pēc vairāku gadu straujās ekonomiskās izaugsmes, kad IKP pieauga tempi 2005.-2007. gados bija gandrīz 11% vidēji ik gadu, Latvijas ekonomikā 2008. gadā globalās finanšu krizes rezultātā iestājās recessija.

Ekonomikas reālam sektoram viskritiskākais bija 2009. gada 1. un 2. ceturksnis, kad bija visstraujākais IKP un nodarbinātības samazinājums. 2009. gada 3. un 4. ceturksnī turpinājās ekonomiskā lejupslīde, bet jau daudz lēnākos tempos nekā iepriekšējais ceturksnīs, un eksportā un rūpniecības izlaidē jau bija neliels pieaugums. Kopumā 2009. gadā IKP sarukā par 18 procentiem.

IKP 2010. gada 1. ceturksnā novērtējums uzrāda pieaugumu par 0,3% salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem. Situācija ir uzlabojusies, lielā mērā pateicoties eksporta pieaugumam, kurš šī gada 1. ceturksnī bija par 4,6% lielāks nekā 2009. gada 1. ceturksnī. Tāpat 2010. gada pirmajā pusē ir novērojama iekšējā pieprasījuma stabilizācija un konfidences rādītāju uzlabošanās. Lielais un nepārraukti augošais tekošā konta deficitis, kas bija raksturīgs Latvijai vairāku gadu garumā, vairs nepastāv – kopš 2009. gada tekošā konta bilance ir pozitīva.

Krizes ietekmē pakāpeniski mazinājās patēriņa cenas. 2009. gadā no aprīļa līdz decembrim cenas samazinājās caurmērā par 0,5% ik mēnesi. 2010. gada jūnijā cenas bija par 1,4% zemākas nekā pirms gada, taču jau kopš 2010. gada marta cenu izmaiņu dinamika vairs neliecina par deflācijas turpināšanos.

Privātais patēriņš vairs nesamazinās, un tas vairs nav faktors, kas var būtiski noteikt kopējā cenu līmeņa turpmāku samazināšanos. Lielāka ietekme uz vidējo cenu līmeni var būt ārejiem faktoriem, kas saistīti ar izmaiņām pārtikas un degvielas cenās. Pēc sezonālā cenu samazinājuma, kas gaidāms vasaras mēnešos, rudeni var sekot cenu paliecinājums un gada cenu kopīgās izmaiņas var būt tuvu 1 procentam.

Būtiski krītēji darbaspēka pieprasījumam, nodarbināto skaits 2009. gadā samazinājās par 12,2%. Līdz ar nodarbinātības samazināšanos strauji ir audzis bezdarbs. 2009. gadā bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā) pieauga par 9,4 procentpunktiem. Pēc Nodarbinātības Valsts aģentūras datiem, 2010. gada marta beigās tika reģistrēti 194,2 tūkst. bezdarbnieku jeb 17,3% no ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem. Kopš aprīļa situācija sāk pakāpeniski uzlaboties un līdz jūnijā beigām reģistrēto bezdarbnieku skaits ir samazinājies par 17,4 tūkst. un bezdarba līmenis samazinājās līdz 15,6 procentiem.

Ekonomikas ministrija prognožē, ka, saglabājoties pozitīvajām tendencēm (eksporta pieaugums, pakāpenisks privātā patēriņa paliecinājums, uzņēmēju konfidences uzlabošanās, situācijas stabilizēšanās darba tirgū, kā arī ražotāju cenu pieaugums), turpmākajos ceturksnīs IKP pakāpeniski pieaug. Tomēr kopumā 2010. gadā IKP līmenis būs par 3% zemāks nekā 2009. gadā, jo jāņem vērā, ka izaugsmē atsākas no loti zema punkta. Savukārt 2011. gadā tiek prognozēts IKP pieaugums par 3%, salīdzinot ar 2010. gadu.

Iekšzemes kopprodukts

2008. gadā pasaules finanšu krīzes rezultātā izsūkstot finanšu ieplūdei, notika straujš privātā patēriņa un investīciju samazinājums, un sākās būtiskas ekonomikas korekcijas, kas izpaudās kā preču un pakalpojumu eksporta un importa bilances uzlabošanās vienlaikus ar ekonomisko aktivitāšu kritumu, samazinoties iekšējam pieprasījumam.

Ekonomisko aktivitāšu sasauvināšanās turpinājās arī 2009. gadā, īpaši strauji pirmajos ceturksnīs, bet gada otrajā pusē krītuma tempi mazinājās un, piemēram, eksportā jau bija vērojams neliels pieaugums.

Kopumā 2009. gadā IKP sarukā par 18 procentiem.

IKP 2010. gada 1. ceturksnī novērtējums uzrāda pieaugumu par 0,3% (pret iepriekšējo ceturksni) pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem, tādēļ var uzskatīt, ka divus gadus ilgūs ekonomikas lejupslīde ir apturēta.

Situāciju ir uzlabojusies, lielā mērā pateicoties eksporta pieaugumam. Latvijas preču un pakalpojumu eksporta apjoms šī gada 1. ceturksnī bija par

4,6% lielāks nekā gadu iepriekš. Savukārt imports tājā pašā laikā sarukā par 2,7%. Latvijas eksporta-importa bilance ir līdzvarojusies, un deficitis ir saglabājies 0,2% līmeni no IKP.

Tāpat pozitīvas tendences ir vērojamas iekšējā pieprasījuma dinamikā. 2010. gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšēja gada atbilstošo periodu, iekšējais pieprasījums bija par 9% mazāks, bet, salīdzinot ar 2009. gada 4. ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem, tas pieauga par 2,4 procentiem.

Kaut arī privātās patēriņš 2010. gada 1. ceturksnī bija par 5,8% mazāks nekā gadu iepriekš, tomēr salīdzinājumā ar 2009. gada 4. ceturksni pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem, tas ir pieaudzis (par 0,7%). Valsts patēriņš, kas budžeta konsolidācijas pasākumu išstenošanas rezultātā 2009. gadā sarukā par 9,2%, 2010. gada 1. ceturksnī saglabājās iepriekšējā ceturksnā līmenī. Tomēr investīciju apjomī joprojām samazinās, ko pamatā nosaka banku piesardzīga kreditēšanas politika.

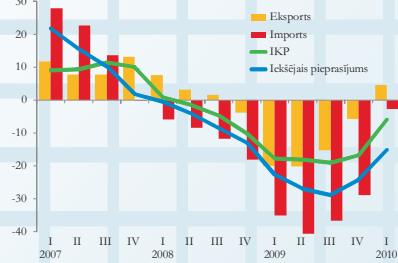
IKP dinamika pa ceturksniem

sezonāli izlīdzināti dati, 2006. gada 4.cet. = 100

IKP izlietojums

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Nozaru attīstība

Gan iekšējā, gan ārējā pieprasījuma samazinājums tieši veidā atsaucās uz nozaru ekonomiskām aktivitātēm. Ekonomikas lejupslīdes laikā izlaide straujāk samazinājās uz iekšējo pieprasījumu vērstās nozarēs. 2009. gadā lielākie krituma tempi bija tirdzniecības (par 29%) un būvniecības (par 33,6%) nozarē. Būtiski samazinājās arī atsevišķu komercpakalpojumu apjomī, kas cieši saistīti ar iekšējo pieprasījumu.

Palielinoties ārējam pieprasījumam, 2010. gada sākumā jau ir vērojama tendēce, ka tirgojamajās nozarēs izlaides apjomī pārsniedz iepriekšējā gada 1. ceturšā limeni. Apstrādes rūpniecība ir pieaugaši par 6,8%, transporta un sakaru nozare par -2,3%, primārās nozares – par 5,9%. Šo nozaru izaugsmē kopumā ir devusi 1,8% teguldījumu IKP pieaugašumā.

Būvniecības produkcijas apjomī 2010. gada 1. ceturksni, salīdzinot ar 2009. gada 4. ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātām datiem samazinājusies par 1%, tomēr, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo

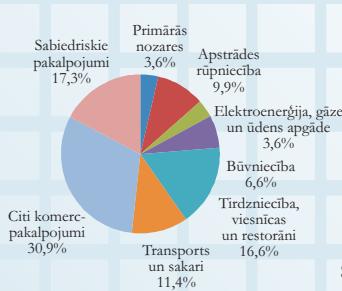
ceeturksni, būvniecības produkcijas apjomi ir par vairāk kā 40% zemākā līmenī.

Vairumā pakalpojumu nozaru izlaides apjoms vēl atpaliek no 2009. gada 1. ceturšā limena, it īpaši sabiedrisko pakalpojumu nozarē. Tomēr dažās pakalpojumu nozarēs situācija pakāpeniski uzlabojas, piemēram, ir pieaugaši tirdzniecības apjomi. Mazumtirdzniecības apgrozījums, pēc sezonāli izlīdzinātām datiem, maijā, salīdzinot ar 2009. gada decembrī, ir palielinājies par 5,5 procentiem.

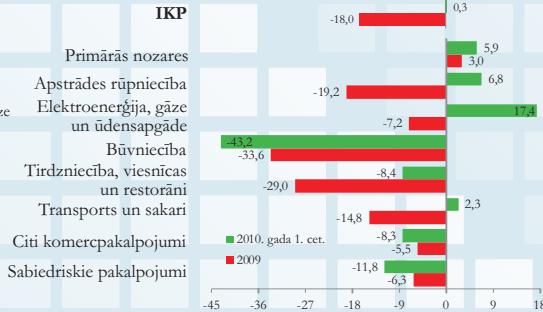
Saglabājoties zemās izlaides līmenim tādās apjomīgās nozarēs kā tirdzniecība, finanšu pakalpojumi un būvniecība, kopumā 2010. gada 1. ceturksni IKP vēl ir par 6% zemākā līmenī nekā gadu iepriekš, taču, turpinoties pozitīvām eksporta palielinājuma tendencēm, tirgojamo nozaru loma izaugsmē aizvien pieauga, bet, stabilizējoties iekšējam pieprasījumam, arī uz iekšējo tirgu orientētās nozarēs parādīsies izaugsmes stimuli.

IKP nozaru griezumā

struktūra 2009.gadā, procentos

izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos

Apstrādes rūpniecība

Apstrādes rūpniecībā 2009. gadā kopumā, salīdzinot ar citām nozarēm, bija vērojams viens no apjomīgākajiem izlaides samazinājumiem (par 19,2%), ko noteica ne tikai iekšzemes pieprasījuma sašaurināšanās, bet arī ārējā pieprasījuma kritums.

Straujākais ražošanas apjomu samazinājums bija 2009. gada pirmajos mēnešos. Izaugsmes atsākšanās ārējos tirgos 2009. gada otrajā pusē, deva pozitīvu stimulu apstrādes rūpniecības nozares izaugsmei. Kops 2009. gada maijā, kad bija vērojams apstrādes rūpniecības izlaides zemākais punkts, gada laikā nozarē ražošanas apjomī palīelinājās par vairāk nekā 1% ik mēnesi. 2010. gada piecos mēnešos apstrādes rūpniecības ražošanas apjomī ir par 8,1% lielāki nekā 2009. gada janvāri-maijā. 2010. gada maijā ražošanas apjomī par 16,2% pārsniedz 2009. gada attiecīgā mēneša līmeni. 2010. gada piecos mēnešos apstrādes rūpniecības produkcijas realizācijas ieņēmumi ir par 3,9% lielāki nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā.

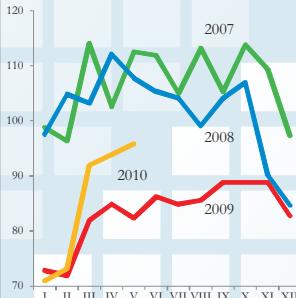
Zemā iekšzemes pieprasījuma rezultātā, produkcijas realizācija vietējā tirgū šajā pašā laikā posmā ir sarukusi par 8,7%. Turpretim eksportētās produkcijas realizācija ir pieaugusi par 21,8 procentiem.

Nozares sekmīgo izaugsmi nodrošina ne tikai izaugsmes atjaunošanās mūsu galvenajās tirdzniecības partnervalstīs, bet arī pakāpeniska konkurētspējas palīelināšanās – galvenokārt uz darbaspēka izmaksu samazināšanās rēķina.

Tomēr apstrādes rūpniecības nozares atkopsnās pēc krīzes ir nevienmērīga. Tā, piemēram, būtiski ražošanas apjomī 2010. gada četros mēnešos ir pieauguši kokapstrādes, papīra ražošanas un poligrāfijas, kā arī transportlīdzekļu ražošanas nozarēs. Pozitīvas tendences ir redzamas arī metālu un metāla izstrādājumu ražošanas, kā arī mašīnbūvēs nozarēs. Tajā pašā laikā ražošanas apjomī joprojām samazinās pārtikas rūpniecībā, nemetālisko minerālu ražošanā, kā arī vieglajā rūpniecībā.

Produkcijas apjoma indekss

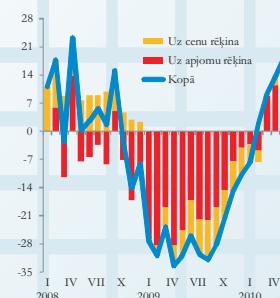
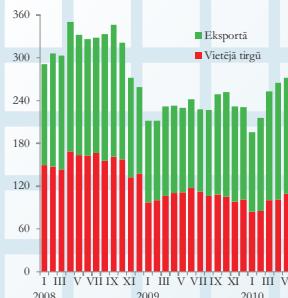
sezonāli neizglīdzināti dati, 2005. gads = 100

Produkcijas realizācija

faktiskās cenas, milj. latu

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Investīcijas

Pēdējo divu gadu laikā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā samazinājās gandrīz divas reizes. 2008. gadā investīciju apjomī bija par 13,6% mazāki nekā 2007. gadā. Investīciju vides paslīktināšanās, zems iekšējā un ārējā pieprasījuma, kā arī ražošanas jaudu noslodzes līmenis 2009. gadā negatīvi ietekmēja investēšanas procesus. Investīciju apjomī bija pusotras reizes mazāki nekā 2008. gadā un veidoja 21,5% no IKP (2007. gadā – 33,7%). Vāja investīciju dinamika saglabājās arī 2010. gadā. Šī gada 1. ceturksni investīciju apjomī bija gandrīz uz pusi mazāki nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā, bet, salīdzinot ar iepriekšējā gada 4. ceturksni, investīciju apjomī samazinājās par 54,7 procentiem.

Globālās finanšu krīzes rezultātā ārvalstu kapitāla plūsmas, t. sk. ĀTI, Latvijas ekonomikā būtiski samazinājās. Tomēr jāatzīmē, ka, salīdzinot ar citām finanšu plūsmām, ĀTI plūsmas bija noturīgākas. 2010. gada marta beigās uzkrātās ĀTI Latvijas eko-

nomikā bija 5785,2 milj. latu (8231,5 milj. eiro), kas ir par 4% vairāk nekā pirms gada.

2010. gada marta beigās uzkrāto ĀTI līmenis apstrādes rūpniecībā ir palielinājies par 8,2%, salīdzinot ar 2008. gada beigām, veidojot 11,4% no uzkrātām ĀTI. Tas liecina, ka ārvalstu investoru interese par ieguldījumiem Latvijas ekonomikā nav mazinājusies, kaut arī tie ir kļuvuši piesardzīgāki investīciju plānu īstenošanā.

Gandrīz 80% no uzkrātām ĀTI ir ES valstu investīcijas, trešdaļa no tām ir jauno ES dalībvalstu investīcijas. Lielākās ieguldītājvalstis ir Igaunija (21,1% no ES uzkrātām ĀTI 2010. gada marta beigās), Zviedrija (18%), Dānija (9,4%) un Vācija (8,8%). Krievijas uzņēmēju investīcijas Latvijas ekonomikā 2010. gada marta beigās veidoja 4,6% no uzkrātām ĀTI. Nozaru struktūrā uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju lielāks īpatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

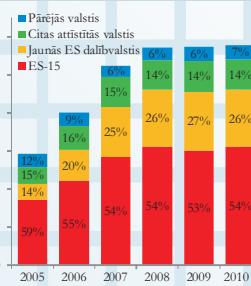
Nefinanšu investīcijas

% pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu

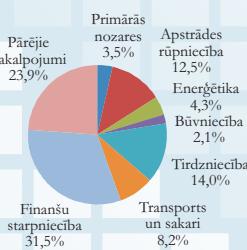
Uzkrātās ārvalstu tiešas investīcijas

pa valstu grupām, perioda beigās
milj. latu

pa nozarēm, 2010. gada marta beigās

procentos

Ārējā tirdzniecība

Preču eksporta apjomu samazināšanā bija vērojama no 2008. gada beigām līdz pat 2009. gada vidum. Savukārt 2010. gada janvārī-maijā Latvijas preču eksporta apjomu jau pieauga par 22%, salīdzinot ar 2009. gada atbilstošo periodu. 2010. gada 5 mēnešos Latvijas preču eksporta apjomu faktiskajās cenās bija 1682 milj. latu (šajā periodā pirms gada – 1378 milj. latu). Tomēr, nemot vērā straujo Latvijas preču eksporta apjomu samazinājumu pērn, tas vēl nedaudz atpaliek no 2008. gada līmena. Turpinoties situācijas uzlabojumiem ārējos tirgos, arī turpmāk ir paredzamas pozitīvas eksporta tendences.

Eksportētās produkcijas apjomi faktiskajās cenās ir cieši saistīti ar eksporta cenu izmaiņām. Straujji eksporta cenas samazinājās 2009. gada vidū, ko pārsvarā ietekmēja kokapstrādes produkcijas un metālu un to izstrādājumu cenu samazinājums ārējos tirgos. Savukārt 2010. gada 1. ceturksnī, pateicoties iepriekš minēto preču grupu lēnākiem cenu krituma tem-

piem, arī kopējais cenu samazinājums bija neliels (par 0,2%, salīdzinot ar 2009. gada 1. ceturksni).

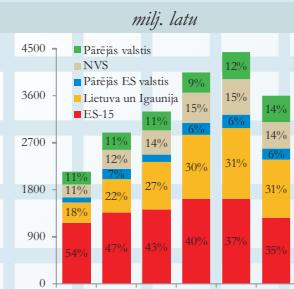
Preču eksports uz ES-15 valstīm 2010. gada piecos mēnešos pieauga par 18%. Visbūtiskāk to ietekmēja kokmateriālu eksports, bet nedaudz piebremzēja vieglās rūpniecības preču eksporta samazinājums. Līdzīgi pieauga eksports uz NVS valstīm – par 19%, ko ietekmēja lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta apjomu palielinājums, bet mazināja satiksmes līdzekļu eksporta kritums.

Eksporta pieaugums uz Lietuvu 2010. gada janvārī-maijā bija salīdzinoši mērenāks, – par 12%. Lielāko ieguldījumu šim pieaugumam deva minerālo produktu eksporta palielinājums, bet to negatīvi ietekmēja mehānismu un elektropreču eksporta sarukums. Eksports uz Igauniju pieauga par 23% un lielāko ieguldījumu šajā pieaugumā deva mehānismu un elektropreču eksports, kā arī koksnes un tās izstrādājumu un lauksaimniecības un pārtikas produktu eksports.

Preču eksporta dinamika

Eksporta struktūra
pa valstu grupām

Preču importa dinamika

Maksājumu bilance

Lielis un nepārtraukti augošs tekošā konta deficitis, kas bija raksturīgs Latvijai vairāku gadu garumā, 2007. gada beigās sāka mazināties. Kopš 2009. gada tekošā konta bilance jau ir pozitīva – 9,6% no IKP. Arī 2010. gada 1. ceturksnī tekošā konta bilance bija pozitīva – 9,2% no IKP.

Tekošā konta izmaiņas ir saistītas ar uzlabojumiem ārējās tirdzniecības un ienākumu bilances posteņos. Ārējās tirdzniecības deficitis 2009. gadā bija 6,5% no IKP. 2010. gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, preču eksports pieauga par 16,6%, bet imports samazinājās par 2,7% un ārējās tirdzniecības deficitis sasniedza 6,4% līmeni no IKP. Kopš 2008. gada sākuma tirdzniecības negatīvā bilance ir sarukusi gandrīz trīs reizes.

2009. gadā pakalpojumu bilances pārpalikums sasniedza 6,3% no IKP, par 2,2 procentpunktiem pārsniedzot 2008. gada līmeni. 2010. gada 1. ceturksnī pakalpojumu bilances pārpalikums bija 6,5% no IKP.

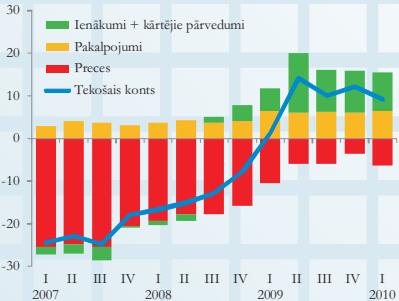
Kopš 2009. gada vidus pakalpojumu pozitīvā bilance pilnībā sedz tirdzniecības negatīvo bilanci, un preču un pakalpojumu saldo ir pozitīvs.

Tekošā konta korekcijas noteica izmaiņas kapitāla plūsmās. 2008. gadā kapitāla ieplūde strauji mazinājās, bet kopš 2008. gada beigām vērojama privātā ārvalstu kapitāla aizplūde. 2009. gadā privātā ārvalstu kapitāla aizplūsma bija gandrīz 2 reizes lielāka nekā ieplūde 2008. gadā. 2010. gada 1. ceturksnī kapitāla aizplūde turpinājās, kaut arī daudz mazākais apjomos. Privātā kapitāla aizplūšanas negatīvo ietekmi mazina valsts sektora ilgtérminā aizņēmumi.

Vidēji no 2005. līdz 2007. gadam ārvalstu tiešas investīcijas ienākošā ārvalstu kapitāla struktūrā veidoja gandrīz 20%. 2009. gadā ienākošo ĀTI plūsmas samazinājās, un bija tikai 6% no iepriekšējā gada rādītāja. Savukārt 2010. gada 1. ceturksnī ĀTI plūsmas bija negatīvas (3,5% no IKP), kas saistīts ar ieguldījumu ārvalstu uzņēmumu pamatkapitālā svārstībām.

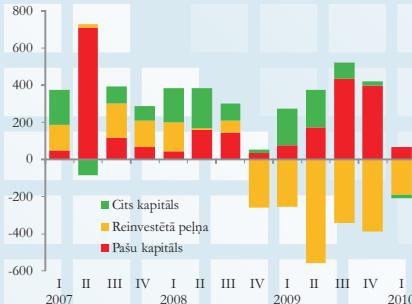
Tekošais konts

procentos pret IKP

Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā

perioda laikā saņemtās, milj. eiro

Cenas

Patēriņa cenu samazinājums sākās 2008. gada beigās, kad, sašaurinoties iekšējam pieprasījumam, patēriņa cenas sāka kritis. Pirmās uz iekšējā pieprasījuma samazinājumu reāģēja preču cenas, kas sāka krities 2008. gada otrajā pusē, bet pakalpojumu cenas – tikai 2009. gada martā. 2009. gadā 12 mēnešu deflasijs bija 1,2%, ko galvenokārt noteica iekšējā pieprasījuma samazinājums.

2010. gada janvārī un februārī, salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, cenas vairs nesamazinājās, bet kopš marta cenu izmaiņu dinamika vairs neliecina par deflasijs turpināšanos. Lai arī privātāi patēriņi ir ļoti zemā limeni, tomēr tas vairs nemazinās. Līdz ar to tas vairs nav faktors, kas var noteikt cenu samazināšanos.

2010. gada jūnijā cenas bija par 1,4% zemākas nekā gads gada un turpmāk lielāk ietekme uz vidējo cenu līmeni var būt ārējiem faktoriem, kas saistīti ar izmaiņām pārtikas un degvielas cenās. Pēc sezonālā

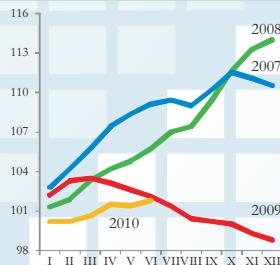
cenu samazinājuma, kas gaidāms vasaras mēnesos, rudeni var sekot cenu pieaugums.

Ražotāju cenu samazinājums aizsākās agrāk nekā patēriņa cenām. 2009. gadā vietējā tirgū realizētās produkcijas ražotāju cenu kritums bija saistīts galvenokārt ar straujo iekšzemes patēriņa samazināšanos, savukārt eksportētās produkcijas cenu samazinājums – ar Latvijas galveno eksportpreču, tai skaitā kokmateriālu un pārtikas preču cenu kritumu pasaules tirgos.

2009. gada beigās ražotāju cenas atsāka pieaugt un šī tendence turpinājās arī 2010. gada pirmajā pusē – maijā apstrādes rūpniecības ražotāju cenas bija par 3,8% augstākas nekā gadu iepriekš. Lai gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai ražotāju cenas 12 mēnešu laikā bija sarukūšas par 1%, tomēr pēdējos mēnešos tās pieaug. Eksportētajai produkcijai ražotāju cenas bija par 8,6% augstākas nekā 2009. gada maijā.

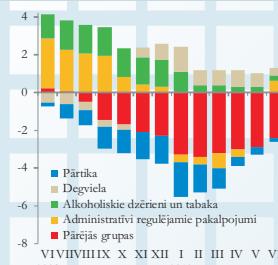
Patēriņa cenu indekss

iepriekšējā gada decembris = 100

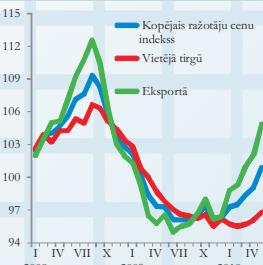
Preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu

ieguldījums 12 mēnešu izmaiņās

Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā

2007. gada decembris = 100

Monetārie rādītāji

2010. gada sākumā banku sistēmas rādītāji kopumā turpināja paslīktināties, tajā pašā laikā atsevišķi rādītāji uzlabojās.

Pēc ilgstošas rezidentu noguldījumu apjomu samazināšanās, kas aizsākās jau 2008. gadā, sākot ar 2009. gada beigām, noguldījumi atkal pieauga, un 2010. gada 1. ceturksnā beigās rezidentiem piesaistīto noguldījumu apjoms bija 5312 milj. latu, kas ir par 5,9% vairāk nekā 2009. gada attiecīgajā periodā.

2009. gada iečerējumi samazinājās kreditēšanas apjomi, kas turpina samazināties arī 2010. gada sākumā. Ja 2009. gada 1. ceturksnā beigās rezidentiem izsniegtu kreditu atlikums bija 14,4 mljrd. latu, tad 2010. gada 1. ceturksnā beigās tas bija par 8% mazāks (13,2 mljrd. latu). Komerckreditu atlikumi ik mēnesi samazinājās jau kopš 2008. gada novembra un turpināja sarukt arī 2010. gada pirmajā pusē. Izsniegti kommerckreditu atlikumi 2010. gada 1. ceturksnā beigās, salīdzinot ar 2009. gada attiecīgo pe-

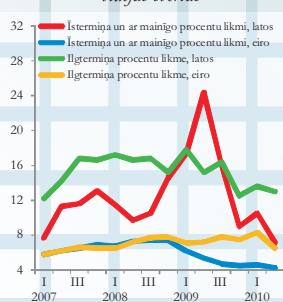
riodu, samazinājās par 24,4%. Tomēr aprīlī, salīdzinot ar martu, tie nedaudz pieauga. Parādoties atveselošās pazīmēm uzņēmējdarbības sektorā, īpaši saistībā ar eksporta pieaugumu industriālo kredītu atlikumi 2010. gada 1. ceturksnā beigās, salīdzinot ar 2009. gada attiecīgo periodu, ir pieaugaši par 7,4%. Turpina samazināties arī hipotekāro kredītu atlikumi, kas 2010. gada 1. ceturksnā beigās bija sarukuši par 6,1%, salīdzinot ar 2009. gada 1. ceturksni.

2010. gada 1. ceturksnā beigās lielākais izsniegtu kredītu atlikumu ipatsvars bija operācijām ar nekustamo īpašumu (33%), apstrādes rūpniecībai (14%) un tirdzniecībai (12%).

Latos izsniegtu īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2010. gada 1. ceturksnā saruka līdz 10,5%. Mazākas svārstības gada laikā bija vērojamas ilgtermiņa kredītu procentu likmēm, savukārt eiro izsniegtajiem kreditiem procentu likmes, kā ierastas, bija zemākas nekā latos izsniegtajiem kreditiem.

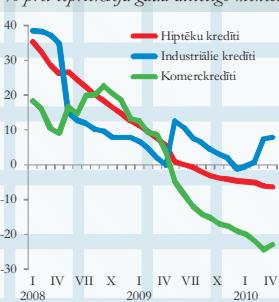
Procentu likmes izsniegtajiem kreditiem

vidējās svērtās

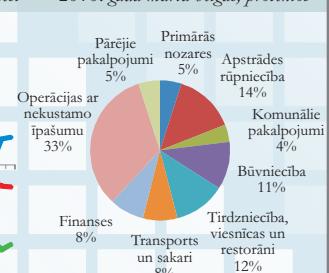
Rezidentiem izsniegtu kredītu dinamika

% pret iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi

Izsniegtu kredītu atlikumu struktūra

2010. gada marta beigās, procentos

Valsts konsolidētais kopbudžets

Ekonomiskā lejupslīde būtiski ietekmē valsts konsolidēta kopbudžeta ieņēmumus, kas samazinās kopš 2008. gada beigām. Budžeta ieņēmumu sarukums valdībai liek īstenoši budžeta deficitā ierobežošanas politiku. Lai samazinātu valsts konsolidēta kopbudžeta izdevumus, ir veikta valsts pārvaldes un atsevišķu nozaru optimizācija – ministriju darbinieku, valsts aģentūru, slimnīcu un skolu skaita samazināšana. Tieki īstenoti arī publiskā sektora algu mazināšana. Vispārējās valdības sektora budžeta deficitis 2009. gadā pieauga līdz 1183 milj. latu jeb 9% no IKP.

2010. gadā Latvijā tiek plānots, ka vispārējās valdības budžeta finansiālais deficitis nepārsniegs 8,5% no IKP. Lai nodrošinātu valsts budžeta atbilstību ekonomikas attīstības kritumam un ievērotu Latvijas valdības vienošanos ar starptautiskajiem partneriem, sagatavojot 2010. gada valsts budžetu, tika pieņemti lēmumi par ievērojamiem fiskālās konsolidācijas pasākumiem. 2010. gada budžeta konsolidācija kopumā

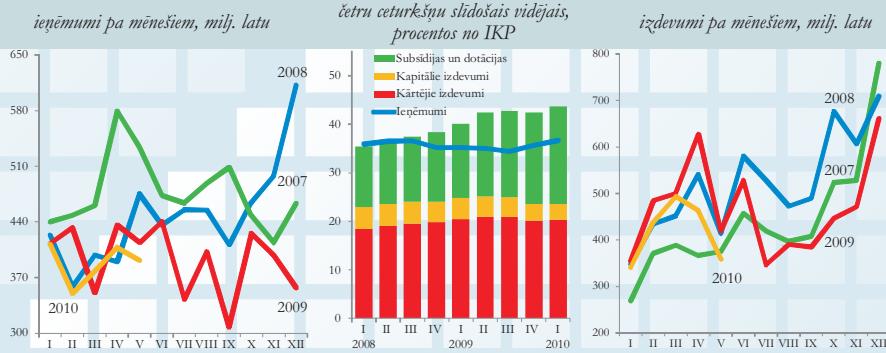
tika veikta 507,5 milj. latu apmērā, t.i., budžeta bilance tika uzlabota par 4,3% no IKP.

Saglabājoties zemam ekonomisko aktivitāšu līmenim, 2010. gada sākumā valsts konsolidēta kopbudžeta kopejē ieņēmumi saruka. 2010. gada janvārī-maijā ieņēmumi bija 1940 milj. latu, kas ir par 5,8% mazāk nekā 2009. gada janvārī-maijā, ko noteica nodokļu ieņēmumu samazināšanās. 2010. gada pirmajā pusē valsts budžeta ieņēmumu plāns ir pārpildīts.

Savukārt valsts konsolidētā kopbudžeta kopejē izdevumi bija 2095 milj. latu, kas ir par 12,6% mazāk nekā pirms gada. Rezultātā 2010. gada piecos mēnešos valsts konsolidēta kopbudžeta finansiālais deficitis bija 155 milj. latu (2009. gada atbilstošajā periodā finansiālais deficitis bija 338 milj. latu).

Vidējā termiņā, virzoties uz mērķi – eiro ieviešanu, vispārējās valdības budžeta balanci plānots samazināt 2011. gadā līdz 6% no IKP un 2012. gadā – līdz 2,9% no IKP.

Valsts konsolidēta kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi

ledzīvotāju ienākumi

2009. gadā otrajā pusē būtiski sarukā iedzīvotāju ienākumi, ko ietekmēja gan nodarbinātības, gan darba samaksas samazinājums. Līdz ar budžeta konsolidācijas pasākumiem 2009. gadā nozīmigi tika samazināta darba alga sabiedriskajā sektorā strādājošajiem. Bruto alga 2009. gadā sabiedriskajā sektorā bija vidēji par 10,9% mazāka nekā gadu iepriekš. Savukārt privātajā sektorā algu samazinājums nebija tik būtisks (2009. gadā par 1%). 2009. gadā kopumā tautsaimniecībā vidējā bruto darba alga samazinājās par 3,9% un bija 461 lats, pretstatus 479 latiem 2008. gadā.

Darba algu lejupslīde saglabājās arī 2010. gada sākumā un vidējā bruto alga martā bija 441 latu. 2010. gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, darba samaksas samazinājās par 8,3%. Straujāk samazinājās algas sabiedriskajā sektorā, kas ir saistīts ar īstenotajiem valsts budžeta konsolidācijas pasākumiem. 2010. gada 1. ceturksni sabiedriskajā sektorā strādājošo algas bija par 14,1% un privātajā

sektorā strādājošo – par 4,7% mazākas nekā pirms gada. Visbūtiskāk privātajā sektorā bruto darba samaksas samazinājās būvniecības, tirdzniecības, finanšu starpniecības, kā arī citās pakalpojumu nozarēs.

Reālā darba alga 2009. gadā sarukā par 5,6%, ko noteica gan algu samazināšanās, gan patēriņa cenu pieaugums. Sākot ar 2009. gada aprīli, ir vērojama patēriņa cenu mazināšanās, kas pozitīvi ietekmē reālā atalgojuma dinamiku.

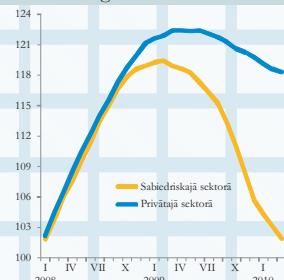
Vidējās vecuma pensijas apmērs 2009. gadā palieinājās par 16,1%. Vecuma pensijas pieauga gada pirmajā pusē, bet 2009. gada otrajā pusē tās samazinājās, ko noteica izmaiņas likumdošanā – strādājošiem pensionāriem pensijas tika samazinātas par 70%, bet nestrādājošiem par 10%. Savukārt 2010. gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, vidējais vecuma pensijas apmērs ir pieaudzis par 9,1%, jo 2010. gada februārī tika atcelti iepriekš noteiktie pensiju izmaksu ierobežojumi.

Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa

latos

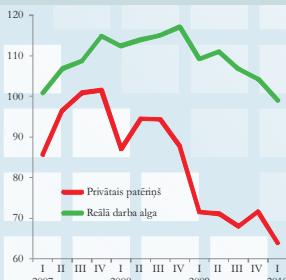

12 mēnešu slidošais vidējais indekss,
2007. gada decembris = 100

Reālās darba algas un privātā patēriņa dinamika

2006. gada 4. ceturksnis = 100

Nodarbinātība un bezdarbs

Pēdējo divu gadu laikā būtiski ir paslīktinājusies situācija darba tirgū – strauji ir audzis bezdarbs un samazinājusies iedzīvotāju nodarbinātība. Nodarbināto skaits samazināšanās un bezdarba pieaugums aizsākās jau 2008. gada nogalē. Būtiski krītošies darbaspēka pieprasījumam, nodarbināto skaits 2009. gadā samazinājās par 137,5 tūkst. jeb 12,2%, kā rezultātā viņējais nodarbinātības līmenis 2009. gadā samazinājās līdz 61,1%. Tājā pašā laikā bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā) pieauga līdz 16,9%. Visbūtiskāk nodarbinātības samazinājumu 2009. gadā ietekmēja darbaspēka pieprasījuma samazināšanās būvniecības, rūpniecības, tirdzniecības nozarēs, kā arī valsts pārvadē.

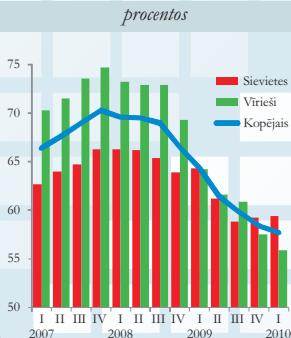
2010. gada 1. ceturksnī darba tirgū rādītāji kopumā uzrādīja negatīvas tendences, iedzīvotāju nodarbinātības līmenis samazinājās līdz 57,7% (no 58,4% 2009. gada 4. ceturksnī), bet bezdarba līmenis pieauga līdz 20,4% (no 19,7% 2009. gada 4. ceturksnī).

Tomēr, līdz ar ekonomiskās situācijas stabilizēšanos, kopš 2010. gada aprīļa ir vērojama stabilizācija arī Latvijas darba tirgū. Reģistrētā bezdarba līmenim jau kopš 2010. gada aprīļa mēneša ir tendence pakāpeniski samazināties un 2010. gada jūnija beigās tas veidoja 15,6% – bija reģistrēti 176,9 tūkst. darba meklētāji, kas bija par 17,4 tūkst. mazāk kā marta beigās.

2010. gada 1. ceturksnī brīvo darbavietu skaits saglabājās zemā līmeni. To skaits, salīdzinot ar 2009. gada beigām, saruka par 4,9%. Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras datiem situācija pakāpeniski uzlabojas. 2010. gada jūnija beigās darba devēji bija pieteikuši 2,7 tūkst. brīvo darbavietu, kas ir gandrīz 2 reizes vairāk nekā 2009. gada beigās.

Lai gan ir vērojamas atsevišķas pozitīvas tendences, tomēr kopumā situācija darba tirgū ir saspringta. Situācija darba tirgū jutami uzlabosies 2011. gadā, kad sāgaidāms nodarbināto skaits pieaugums.

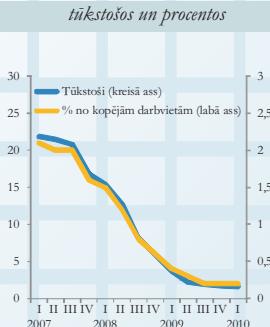
Nodarbinātības līmenis

Bezdarba līmenis

Brīvās darbvietas

Baltijas valstis. Svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2010. gada 1. janvārī, tūkst.	1340,4	2248,4	3329,0
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu			
2008. gads	-3,6	-4,2	2,8
2009. gads	-14,1	-17,8	-14,8
2009.g. IV cet.	-9,5	-16,9	-12,1
2010.g. I cet.	-2,0	-6,0	-2,8
Apstrādes rūpniecības produkcijas kopajoms, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu*			
2008. gads	-5,1	-6,5	5,5
2009. gads	-26,1	-19,2	-14,6
2009.g. IV cet.	-14,9	-9,0	-8,2
2010.g. I cet.	6,1	6,8	-2,8
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem)**			
2008. gads	5,5	7,5	5,8
2009. gads	13,8	17,1	13,7
2009.g. IV cet.	15,5	19,7	15,6
2010.g. I cet.	19,8	20,4	18,1
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. gads	10,4	15,4	10,9
2009. gads	-0,1	3,5	4,5
2009.g. IV cet.	-2,0	-1,1	1,4
2010.g. I cet.	0,3	-3,8	-0,3
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. gads	7,1	11,8	18,2
2009. gads	-0,5	-4,7	13,3
2009.g. IV cet.	-2,0	-8,6	-8,2
2010.g. I cet.	1,0	-4,7	6,3

* Īstermiņa statistikas dati; ** Eurostat dati: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>